

POMÍSTNÍ NÁZVY

obce Záměň

Milan Sedláček

Zpravodaj obce Záměň

Povoleno: MK ČR E 11920

Vydáno: 2. přepracované vydání rok 2005

Vydavatel: Milan Sedláček, pro potřeby obce Záměň

Pomístní názvy obce Záměl

Záměl se nachází 8 kilometrů jihovýchodně od okresního města Rychnova nad Kněžnou. Ve starších archívních písemnostech je psáno Zámely, Zamíle, Zamiele, Zámělí – podobně jako Záchlumí, Podolí atd. Na schůzi obecního zastupitelstva 28. července 1913 podal Alois Hlaváček z čísla popisného 66 návrh, aby bylo jméno obce Záměle pevně stanoveno, jak bylo původně psáno Záměl a bylo projednáno C.k. okresním hejtmánstvím v Rychnově n. Kn. Protože se v té době začalo používat od nějakého navrhovatele jméno „v Zámělech“. Následovalo oznámení C.k. okresního hejtmánství z Rychnova 16. října 1913, že autentický název obce Záměle je česky „Záměly“, německy „Záměl“. V ústech lidu se název zjednodušil na „Záměl“. Tento název je vžitý a je oficiálně zaveden. Definitivní odpověď co Záměl znamená dosud nelze říci. V literatuře je název obce odvozován od vodních „zámelů“ tj. zanesených vodních řečišť, na kterých obec stojí, což je ještě dosud patrné. 1/

V obecní kronice se nachází vysvětlení názvu od slova „zamilati“. Řeka, která Zámělí protéká, brala zde břehy, tj. zamílala se do břehů. Tímto způsobem také vznikly „Ostrov“, dodnes název jedné části obce. Jeden ostrov byl pod rybníkem v řece. 2/

Za druhé světové války dostala naše obec při poněmčování v roce 1942 nové jméno „Samiel“.

Záměl měla také jako Potštejn a okolní místa svůj znak. Byl to kostelík

*Na pohlednici z roku 1911 je použit název obce Zámělí.
Všechny ilustrace ke článku pocházejí z archivu autora.*

Zámělské obecní razítko používané v roce 1880

78. V třešňovce

(391)

Třešňovka se nacházela napravo vedle školy, kde jsou okolo domy čp. 71, 97 a 129, říkalo se tu také „V olšině“. Několik vzrostlých třešní uvolnilo místo pro volejbalové hřiště, které je postaveno hned vedle sportovní haly, která je spojená s místní školou. 3/ Třešňovka viz. č. 19. 3/

79. Za skalkou

Je zde opukové návrší, které bylo prohloubeno pro stavbu železniční tratě v říjnu 1872 směr Hradec Králové - Kyšperk (Letohrad). Za tímto opukovým návrším jsou dvě hospodářské usedlosti čp. 42 u Lásků a 43 u Benešů (Rychtaříků), kde se říkalo nebo ještě říká „Za skalkou“ a níž k „Borku“ také „V dolcích“ 19/

80. Kozlí louka

(Přesná citace z obecní kroniky z roku 1982) Za čp. 45 „V olšině“ upravují brigádně terén na dětské hřiště. Proti tak zvané bývalé „**kozlí louce**“ stojí nový dvojdoměk s čp. 190 a 191. Pro tento místní název se našlo jen ústní vysvětlení a to, že sem se vodili na pastvu kozy a obecní kozli.

Poznámky a odkazy:

- 1/ DVORÁK S., Pověsti Rychnovska. Rychnov nad Kn. 1939 str. 176
- 2/ Kronika obce Záměl, rkp. ulož. v SOkA RK
- 3/ Rukopisné poznámky a zápisy po kronikářích obce Záměle v letech 1946-1983 Frydrychovy (*1903, +1983) Uloženo u autora článku M. Sedláčka, Záměl čp.23
- 4/ Zpravodaj obce Záměl, ročník 1996 č. 4, str. 22.
- 5/ HELFERT J. , (Jan Horecký) Pomístné názvy v Potštejně a okolí. Potštejn KČsT 1945.
- 6/ Gruntovní kniha majitelů domů obce Záměle. Obecní úřad Záměl.
- 7/ PAVEL B O vambereckých koupalištích. Kulturní program V. 1972
- 8/ Místní pamětník František Vašátko, čp. 28
- 9/ KOĐOUSEK V., Monografie Doudleb nad Orlicí. J. R. Vilímeck 1874 Praha
- 10/ Místní pamětnice Marie Němečková, čp. 85
- 11/ Místní pamětník František Konárek, čp. 25
- 12/ JARNÍK J. U., Průvodce zátiším poštvýnským a okolím. Spolek pro okrašlování a ochranu domoviny. 1911 Potštejn.
- 13/ Místní pamětníci Šplichalovi, čp. 155
- 14/ Ústní sdělení M. Peterkové, současné kronikářky obce Záměle
- 15/ MIMRA A., 100 let výročí hasičského sboru Merklovice, Merklovice 1997
- 16/ JEDLINSKÝ Jiří., Pomístná jména na katastru obce Merklovice. Vamberecký zpravodaj, roč. 11, čís. 9, Vamberk 2001
- 17/ PAZOUŘEK V., Staré památné stromy v Záměli. In: Zpravodaj obce Záměl, 1998 č. 1, s. 17, 1999 č. 1-2, s. 38.
- 18/ SVOBODA A. Vlastivědný sborník Kostecko, Rychnovsko
- 19/ Místní pamětnice Irena Benešová čp. 43, nyní bytem RK čp. 834

71. Na křižovatce silnic u bývalého hostince pana Fajfra a Krahulcova mlýna stojí z pískovce tesaný kříž postavený roku 1890 nákladem místní obce. Několik zbožných žen ze Záměle (Kosová, Fajfrová, Vrbová) dalo restaurovat tento obecní kříž na vlastní náklady dne 10. 8. 1928. Při stavbě nového mostu a křižovatky silnic byl v letech 1985-87 přeložen asi o 10 metrů před Krahulcův mlýn. 3/

72. U domku čp. 98 stojí kříž tesaný z pískovce. Je to práce z roku 1910 od zdejšího mistra kameníka pana Františka Čermáka, (viz. obálka) žáka kamenické školy v Hořicích. Ten zhotovil za svého života mnoho pěkných pomníků, které jsou po obci i na zdejších hřbitově k uctění památky mrtvých. 3/mlýn. 3/

73. Po levé straně silnice vedoucí k Vamberku, při cestě z „Halamek“ k „Borku“, na pozemku náležícím ke statku čp. 43, stál před 80 lety dřevěný kříž se zarámovaným obrázkem Madony s děťátkem. Obrázek byl v 60. letech 20. století opraven a umístěn na lípě u čp. 43. V dnešní době se na tomto místě již nenachází. 3/

Původní kříž u domu č.p.89

74. Na tak zvaných „Stezkách“ na pozemku čp. 55 (u Hledíků) stál sloupek s obrázkem, který byl tak upraven, že ze tří stran vždy ukazoval jiný obraz. Dřevo časem uhnulo a obrázek okolo roku 1960 spadl a už nebyl obnoven. 3/

75. V obecním lese nad studánkou na olši byl zarámovaný obraz Anděla Strážce a na protější olši byl zavěšen křížek. 3/

76. O kus výš nad „Kněžkovým dolem“, byl na smrku také zavěšen obraz na paměť, že na tomto místě byl zabit klínem při štípání pařezů jeden místní občan. 3/

77. Dne 24. srpna roku 1902 byl posvěcen nový kříž pořízený panem Františkem Břízou, rolníkem z čp. 10 v obnosu 70 zlatých. Při přestavbě a modernizaci statku v roce 1929 byl kříž odstraněn a víc neobnoven. 3/

Kolorovaná pohlednice vzniklá mezi lety 1913 až 1915 uvádí název obce „Záměly“.

sv. Marka na skále. Ve znaku nad obrázkem bylo napsáno „Poctivé obce Zámělské“. Později, v roce 1888 za radního Josefa Dusila z čísla 68 v Záměli, mělo razítko obce podobu jakou vidíme na protější straně. Tolik tedy k jménu obce.

Jako jinde i zde se traduje velké množství pomístních názvů. Při tomto soupisu by měla být zaznamenána pokud možno všechna pomístní jména vyskytující se na katastru naší obce. K tomuto tématu jsem se dostal prostřednictvím své záliby – filokartie, sbírání pohlednic. Je vždy třeba vědět, kam kterou pohlednici zařadit, do kterého místa a historického období. Pohlednice nám zachycují daný okamžik, styl života a někdy i dávno zaniklé domy, ulice a rychle se měnící ráz krajiny. A právě na těchto pohlednicích jsou zachycena místa, o kterých se tu píše.

Z pozůstalosti, kterou zanechal toho času kronikář obce František Frydrych z čísla 111 v Záměli, se mi dostal do ruky děkovný list z Ústavu jazyků a literatur Československé Akademie Věd, kde jsem se dočetl, že v letech 1968-69 sepisoval místopisné názvy. V napolo roztrhaném sešitě bylo vypsáno na 40 zaznamenaných názvů. Natolik mě to zaujalo, že po studiu knih, různých map, archivů a návštěv místních pamětníků jsem se pustil do doplnění a rozšíření nalezeného souboru. Jsem si jist, že vznikla dobrá věc, která poslouží ke vzpomínkám i studiu jak jsme žili, pro současníky i pro příští generace. A proto je třeba zachytit tato jména dříve, než upadnou v zapomnění. Ztrátu těchto historických údajů by nám další mladá generace jistě nikdy neodpustila.

Jistě jste si všimli, že jsem uvedl doplnění a ne dokončení pomístních názvů, protože věřím, že jich je podstatně víc. Určitě se mi nepodařilo zachytit všechny. Víím, že mezi lidmi se zejména v hovoru používají názvy tak vžitě, že si to člověk ani neuvědomuje.

Je ještě řada jmen, která se používala při hovoru lidí k upřesnění místa, která byla jen orientační a nedají se uvést jako trvale používané např. na obci, ve štěpnici, u mostu, na dolním a horním konci, u dráhy, u rybníka, u široké meze, u křížku. Dále je to pojmenování podle jmen obyvatel obce z nichž nejčastěji používaná jsou u Kosů, u Fajfrů, u Frydrychů a u Hlaváčků. Lidí žijících v obci pod jménem Hlaváček bylo tolik, že každý z nich dostal svou přezdívku – Hlaváček: z louky, Vavřínek, Andres, Bývalý, u Hlaváčků Vyhořalů, Kopsiků, za školou, na kopečku, číslo 61, v uličce a za Komárkovými. A protože v Záměli rostlo hodně olší, říkalo se Zámělským „Olšáci“, nebo „Pepráci“.

Při doplňování soupisu jsem využil znalostí zámělských pamětníků (viz. Poznámky a odkazy), jimž patří mé vřelé poděkování.

Tyto názvy jsou rozděleny: na názvy pozemků, terénních útvarů, vodních toků, komunikací, dráhy a význačnějších míst v krajině, která jsou rozvedena na stromy, kopce, význačnější budovy, kříže a sousoší. Číslo odkazuje na číslo na mapě, následuje pomístní název, v závorkách jsou, pokud jsou známa, uvedena katastrální čísla.

Názvy pozemků

1. Skříby, Na Skříbech (276, 340, 346, 370, 372)

Pole, pojmenované podle toho, že těžká půda obrácením k jihu za sucha, skřípá. Pravdou je, že jsou hodně kamenitá. 4/ Ve starších dobách (1772) se těmto polím říkalo „V křivých“. 5/

2. Nad stezkami (413, 415, 433, 432, 414/2)

Pole, kde prochází více stezek. Je to pole „na křibeč“ u „Čertova Dolu“ zde procházely stezky od Merklovic, Litic i Potštejna do Doudleb nad Orlicí, Vamberka, na Prorubu a dále k Chocni. 3/

3. V Končinách (388)

Pole, pojmenované od toho, že končí pole a začíná les. Je to pole „na Skříbech“, kde za „Bublavým potokem“ začíná „Kněžkův důl“. 3/

4. V Divinách (472, 612, 626, 677)

Mokrý pole a louky. Dříve tu byly bažiny a z nich vycházející plyn hořel. Mezi lidem se dříve věřilo, že tam tančí bludičky neboli divé ženy. 3/ V roce 1772 se v levé části silnice vedoucí k Záměli říkalo „Pod silnicí“. 5/

5. Nad Zákopankou (931, 932)

Pole mezi silnicí spojující Potštejn a Doudleby nad Orl. A lesem pod Černou skálou (granodioritový lom). 3/

66. Obchodní dům Chocenský čp. 16

František Chocenský založil svůj obchodní dům v roce 1866. Po požáru v roce 1913, kdy požár pohltil i vedle stojící chudobinec čp. 17, vystavěl nový obchodní dům a hostinec. V roce 1939 ukončil tuto činnost a v roce 1940 koupil dům v místní dražbě pan Dalecký, v jejichž držení je dodnes 6/

67. Obchod a pekařství u Komárků čp. 131

Dům byl postaven na vhodném místě u mostu a školní budovy v roce 1912 hostinským Františkem Komárkem. Hostinec čp. 81 v té době Komárek prodal Václavu Pavlišťovi z Doudleb nad Orlicí. 6/

Fotopohlednice nákladem knihkupce Karla Dvořáka ve Vamberku, asi 1930.

Kříže a sousoší O zbožnosti našich předků svědčí tyto kříže a sochy.

68. Při silnici k Potštejnu na pozemku Josefa a Františky Kněžkových u čp. 6 nyní u Novotných, stojí kříž tesaný z pískovce pořízen jejich vlastním nákladem. 3/ Vzadu je vytesáno: 1794 // Ano 1814 // BK // Opraveno 1890 JK.
69. Na zahradě rolnické usedlosti čp. 8 stojí socha svatého Jana Nepomuckého se starým nápisem: Tato statne vizdvižena // z nákladu Františka Šklíby // dne 12 aukusti A 1803. Druhý nápis na zadní straně sochy oznamuje že: Tato socha přeložena // A ozdobena nákladem // JANA a syna FRANTIŠKA // MIMRY // 30. května 1899 // Tato socha měla své původní místo na druhé straně pozemku u řeky Orlice. Musela být přemístěna kvůli regulaci řeky a zhotovení náhonu na zdejší rybník. 3/
70. U bývalého obchodního domu pana Chocenského čp. 16, nyní u Daleckých, stojí v zahradě malá kaplička se sochou Panny Marie, kterou dal postavit bývalý majitel Fr. Chocenský na výroční den své svatby roku 1898. Vedle kapličky stojí přes sto let starý cypřišek Lwsonův (heslo č. 54). 3/

Význačnější budovy

62. Fajfrova Hospoda čp. 27

Byla to původně panská hospoda, kterou koupil roku 1746 Matěj Kopsa. Jeho syn Václav ji prodal Janu Novákovi, který ji roku 1786 nechal nově postavit a roku 1817 ji postoupil dalšímu hospodskému Václavu Fajfrovi. Dodnes je tato stavba cennou kulturní památkou naší obce. 6/

63. Krahulců mlýn čp. 26

V Záměli do roku 1710 mlýn nebyl, mlelo se ve mlýně na Mnichovství (Doudleby n. Orli.) Ten byl však z ruky, a proto byl na nátlak lidu roku 1710 postaven vrchností mlýn v Záměli. V městském archivu v Rychnově n. Kn. Je dokonce zachován účet za stavbu či vybavení tehdejšího mlýna. Stál 208 zlatých 27 krejcarů. V listopadu roku 1873 původní mlýn nájemce Jana Horského do základů vyhořel. Spáleniště později koupil pan Václav Krahulec z čp. 9, za 35 tisíc korun. 6/

Fotopohlednice vydal Mapo (Fr. Martinec), 1936

64. Škola čp. 126

Škola v Záměli byla otevřena a začala svůj provoz 1. února 1911. Její budova byla vystavěna v secesním slohu, účelně uprostřed obce, na tehdejší obecní pozemku, na louce zvané „Obecnice“. 4/ Na základy budovy školy byl vytěžen opukový kámen nad tratí v polích „Na Skříbech“ a nad rybníkem „Na skalce“ nad Vašátkovými. 6/

65. Kampelička čp. 158

Dne 1. ledna 1930 byla odevzdána svému účelu nově postavená budova záložního spolku Kampelička, která stála okolo 130 000 korun. Od 12. 7. 1952 v budově působí Místní národní výbor a od roku 1990 Obecní úřad. Předtím se úřadovalo mimo jiné v hostinci Antonína Kopsy číslo 81 či v domě starosty Františka Ptáčka v čísle 112. 6/

6. Pod Zákopankou

(850, 886)

V této lokalitě jsou mokrá pole. Říká se tak proto, že je tam několik vrchů a údolí jakoby zakopaných. 3/

7. Nad Borkem

(1068, 100/2, 8, 25)

Jsou to pole a louky okolo stráně zvané „Borek“, s přírodní rezervací Zámělský Borek, hned u hranic s Vamberkým katastrem. 3/

8. Nad dubinou, U dubinky

(195/2)

Pole a louka. Ve starších dobách tu rostlo několik mohutných dubů. Ještě před čtyřiceti lety tu byly vyorány zbytky jejich kořenů. Dnes se název už málo používá. 6/

9. Nad březinkou, Pod březinkou

(195/1)

Pole a louka. Podobně jako „Nad dubinkou“, i zde rostly ve starších dobách břízy. Tyto pozemky patřily ke statku čp. 29. 6/

10. U lávek

Je lokalita na samém konci obce Záměle u čp. 33, 105, 55. Dříve to bylo místo vyhledávané ke koupání jak místní, tak i merklovskou a vamberkou mládeží. Divokou Orlici tu na jejím otevřeném toku vydatně prohřívá slunce, takže je o 4°C teplejší než její přítok Zdobnice. 7/

11. Na kopečku

(172)

Takto se říkalo v místech statku čp. 29 „u Fibikarů“, dříve „u Hlaváčků“. V roce 1820 nechal Václav Hlaváček oddělit dům od statku čp. 29. Tento dům dostal čp. 30 a majitel ho pak prodal své dceři Marii Hlaváčkové za 110 zlatých. Tomuto velkému pozemku se také říkalo „Na kopanině“, „Na pastviskách“ a „Na hunkách“. 6/

12. Na hranici

(831)

Polní cesta dělící katastry Záměle a Vamberka. 8/

13. V ostrovech, Ostrova

(449/2, 450, 448)

V měsíci listopadu roku 1787, byla zřízena římsko-katolická fara a kolátura v Potštejně, kam byla Záměl přidělena od Sopotnice. Obec Záměl darovala této kolátuře při jejím zřízení louku zvanou „V ostrovech“ u řeky za čp. 7 u Cabalků. 2/

Pojmenování proto, že se zde řeka Divoká Orlice zejména o povodních rozděluje na několik ramen. 5/

14. Na splávy

(452/2, 452/3, 513)

Byla to místa u řeky, odkud se splavovalo dřevo na vorech. Firma J. Stöhr z Vamberka provozovala v druhé polovině 19. století za doby „Hamburáků“ plavbu plíť. 9/ Vory se dělaly pod splavem, na druhé straně pod hřištěm, na obci pod mostem a na prostranství u Rozkotových. 10/ V Záměli plavili pan Hlaváček, Kněžek a pan Kopsa zvaný „vorec“, jenž pocházel z chalupy čp. 23 v Záměli u Nejedlých. 3/

15. U splavu (356, 455)

Splav na Orlici, od kterého vedl náhon přivádějící vodu do rybníka Návesníku. V letní době tu bylo veselo od koupající se mládeže i dospělých. Ve velké povodni roku 1946 byl splav stržen a již nebyl obnoven. 3/

15a. V říčkách (537, 536, 535, 534, 533)

Můžeme se pouze domnívat že tento název vznikl v souvislosti s povodněmi a rozvodněním řeky Divoké Orlice, kde se voda od bývalého splavu rozlévala po ulici a vedlejších uličkách. Tvořily se tak okolní říčky, od toho název „V říčkách“. Voda protékala okolo čp. 14, 17, 20, 21, 110, 102 až k horní lávce u Kopsů čp. 175. 3/

16. Na hrázi (1018/10, 223/3, 1032)

Část obce hned za silnicí která tu tvoří hráz rybníka „Návesníka“. Jsou zde domy čp. 12, 18, 23, 24 a v roce 1928 tu byl v čp. 25 „u Konárků“ na hrázi uveden v činnost Dělnický konzum. 11/

Ústřední konzum 40, soukromá fotografie majitele domu čp. 25.

17. V olšínách (304/3, 304/2)

Pěkná ulička procházející olšinou za Konárkovými okolo řeky od horních lávek na hlavní silnici. 11/

54. Cypřišek Lawsonův (322)

Velice vzácný strom, cypřišek Lawsonův, stojí vedle pomníčku u Daleckých (Chocenských) na zahradě, je nejstarším stromem svého druhu v širokém okolí. Jeho stáří je odhadováno až na 100 let, výška asi 25 metrů. 17

55. Památné lípy (979/2)

Na křižovatce silnic „Nad Zákopankou“ byly okrašlovacím spolkem v Potštejně na památku spisovatelů Svatopluka Čecha a Jaroslava Vrchlického s Povoláním obce okolo roku 1910 vysazeny dvě památné lípy. Jako řada jiných, tak i Čech a Vrchlický navštívili Potštejn jako letní hosté. Po obou stranách silnice zde bylo upraveno pěkné místo a umístěna lavička. 18/

56. Planá jablň (317/1)

Starých jabloní je u nás velmi málo. Tato stojí volně v polích na „Skříbech“. Semena z jejich jablíček jsou hledána zahradníky. Výška 25 m, obvod 1,10 m, stáří asi 100 – 110 let. 3/

Kopce

Následující lokality se nacházejí na katastru obcí Potštejn a Litice. Do přehledu byly zahrnuty proto, že při pohledu od obce vytvářejí přírodní dominanty a orientační body uzavírající obzor a je z nich výhled na zámělské údolí. Pro získání přesnější představy uvádím nadmořské výšky jmenovaných návrší.

57. Velešov

Zalesněný vrch se zříceninou hradu, který tam stál už ve 14. století, výška 526 m. n. m.

58. Kozinec

Lesnatý protáhlý kopec připomínající koží hřbet, 492 m. n. m.

59. Černá skála

Zde se hojně těží „žulový kámen“ granodiorit na stavby silnic.

60. Chlum

Nejvyšší vrch v okolí, 602 m. n. m.

61. Hradní kopec

Kopec se zříceninou hradu Potštejn, 439 m. n. m.

48. Na stezkách (1003)

Tato cesta je už zrušená, kdysi spojovala Potštejn s Doudlebamí n. Orl. Vedla od Potštejna vrchem přes „Skřiby“, nad rybníkem okolo Fajfrový hospody dolů po pravém břehu řeky, u Rozkotových brodem na druhou stranu a dál okolo obrázku (č. 74) u Hledíků k doudlebskému Mnichovství. 3/

49. Železniční trať (195/3)

Dne 12. října 1872, po zakoupení pozemků, se začalo pracovat na stavbě železniční dráhy z Hradce Králové na Kyšperk (Letohrad). Cizího lidu bylo velmi mnoho, nejvíc Vlachů (Italů). Všechny potřeby k živobytí v místě se zdražily, ale také zdejšímu obyvatelstvu se naskytl dobrý výdělek a některým i stálé zaměstnání. Po vybudování zastávky v roce 1952 mají zdejší občané pravidelné vlakové spojení. 3/

Stromy**50. Hlaváčkův dub (471)**

Dub letní stojí volně na úzkém pruhu louky v části zvané „V Divinách“. Výška 15m, obvod 3 metry a stáří přibližně 130 let. 3/

51. Hlaváčkovy lípy (631/1)

Lípy malolisté, které rostly na břehu louky zvané „V Divinách“ na pozemku Františka Hlaváčka čp. 61. Stály tak těsně, že jejich koruny splývaly do sebe, nyní tam je jen jedna, druhá byla zničena úderem blesku. Pod oběma lípami bývala studánka s velmi chutnou pramenitou vodou. Studánka později vzala zásahem chemických postřiků za své. Říká se tu „U lip“ nebo také „Velká strana“. Na tamních loukách tancovaly dle pověsti divoženky a k těmto rejům jim svítily bludičky. 17/

52. Dědova lípa, Vorařská lípa (1029/2, 537)

Zmínka o „Dědově lípě“ je již z března roku 1820, kdy se v Záměli odehrál smutný příběh, který byl zpracován v baladu nazvanou „Vrátilo se“. Tuto baladu napsal Jaroslav Vrchlický a věnoval ji J. V. Sládkovi. Říká se jí tak proto, že ji zasadil děda František Chocenský, který byl majitelem vedlejšího domku u Pavlíčků čp. 13. Má pravidelnou košatou korunu s větvemi až k zemi. Výška 26 m, obvod 3,50 m, stáří více jak 185 let. 17/

53. Lípy okolo sv. Marka (u hřbitova) (323/4)

Jejich stáří se odhaduje přes 90 let. Tvoří dominantu nad obcí, kterou nelze přehlédnout. Dvě lípy jsou také spolu s kostelíkem sv. Marka symbolem na prvním razítku obce. 17/

18. Velká strana (540, 513, 435, 417)

Velký prostor polí od Záměle k Merklovicím. Na zámělském katastru se nazývají „Skřiby“ na merklovickém je to „Velká strana“. 12/

19. Ve vodraci Odranec (408)

V 18. století se v Záměli hojně pěstoval len, byly zde pazdery menší i větší. Len sem byl dovážen i z okolí do pazderen u čp. 6, osamocený dům pod tratí při vstupu do „Dolů“. Byla to Kněžkova pazderna, říkalo se tam také „V třešňovce“. V roce 1938 sem byli evakuováni Židé z Polska, kteří tu zůstali až do konce války. Pazdery ještě byly u čp. 11 u Sedláčků „v Čertově dole“, čp. 55 u Hledíků, čp. 59 u Hlaváčků „V divinách“, a u čp. 84 u Hlaváčků „Z uličky“. 3/

20. Na ostrově (450)

V prostoru pod hřbitovem byl dřevěný splav, od něho vedl náhon k místnímu rybníku „Návesníku“. Před tímto splavem odebíralo při větším průtoku řeky vodu okolní říční rameno a tím vzniká „Ostrov“. V roce 1960 zde byly obcí vykáceny olše a o rok později na tomto „Ostrově“ postavili místní svazarmovci střelnici. 3/ Zámělstí fotbalisté na soupeřově hřišti okolo roku 1935.

21. Na hřišti (452/1)

Hřiště zřídili sportovci pod kostelíkem sv. Marka roku 1933. Obec přispěla částkou 600 korun. Asi do roku 1938 se na tomto hřišti hrály okresní fotbalové zápasy. Dnes jsou zde různé akce zdejších hasičů, pořádají se tu dětské dny a místní mládež se sem chodí sportovně vyžít. 13/

Zámělstí fotbalisté na soupeřově hřišti okolo roku 1935.

22. Pod skálou (451/2, 451/3, 451/4)

Už na prvním razítku obce je kostelík na skále lemován mohutnými lipami. U kostelíka je hřbitov s kryptou pánů Dobřenských z Potštejna. Místo pod tímto hřbitovem se říká „Pod skálou“. Stojí tam dva domy s čp. 153, 154. 3/

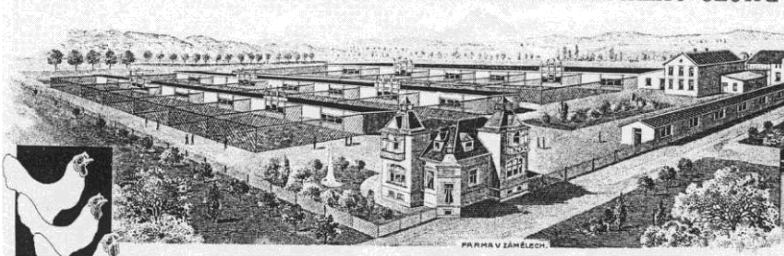
23. Parčík (1009/6)

Na rozcestí u hostince pana Václava Pavlišty čp. 81 (potom pan Kopsa) proti čp. 112, byla 2. listopadu 1919 zasazena lípa svobody na upomínku našeho osvobození a vzniku Československé republiky. Po roce 1945 tu byl postaven pomník se jmény padlých v obou světových válkách, o rok později bylo místo oploceno a upraven pěkný parčík. 3/

24. Slepíčárna, Ozdravovna (626)

V roce 1919 zde byla vybudována investorem ze zahraničí „Drůbežářská farma“, která kromě chovu drůbeže sloužila i pro výuku zemědělců. Od roku 1921 dále pokračovala v chovu drůbeže firma Avikol. Po osmiletém provozu farmy objekty odkoupily Elektrické podniky Hlavního města Prahy a změnily jejich účel na rekreační „prázdninovou osadu“. 6/ Až do roku 1990 sem jezdily děti zaměstnanců tohoto podniku. Pouze za války zde byla až do posledních dní ubytována Hitlerova mládež (Hitlerjugend) i německé vojsko. Nyní v soukromých rukou, areál slouží převážně chovu koní. Nachází se na katastru obce Záměl v části zvané „V divinách“ pod „Zákopankou“. 3/

NEJVĚTŠÍ ODBORNÁ VELKODRŮBEŽÁRNA AMERICKÉHO SLOHU.

25. V koutech (241/1, 242/1, 242/2)

Toto pojmenování se používalo pro část obce za potokem u bývalého statku pana Sedláčka čp. 11, nyní u statku pana Bednáře. Nachází se před vstupem pod železniční trať do „Čertova dolu“. 14/

26. Ve Slívovém, Slívové (166/1)

Tímto názvem je pojmenováno místo, kde je nyní nová zástavba domů s čp. 201, 202, 203, 204. V první polovině minulého století byly „ve Slívovém“ pouze domy čp. 29, 36, 38, 39, říkalo se zde také „Na ostrově „ u mlýna“ a bývalo tu hřiště. Zbylá část tohoto místa byla porostlá švestkovými stromy – slívami. 13/

40. Hladová studánka (266)

Nad rybníkem v „Čertově dole“ se nalézá studánka s velmi dobrou a studenou vodou a říká se kdo se zní napije, dostane velký hlad. 12/ Je o ní povídka ve spisech z Českých mlýnů. 3/

41. Železitá studánka (1081)

Pojmenování je asi od toho, že její jinak dobrá voda je rezavá, železitá. Nachází se v lokalitě „Čertův důl“. 12/

42. Sladký potok (1080)

Začíná z bahnisek pod Koubkovou loukou, protéká Žitnou pasekou, Liščími doly a končí v Záměli v rybníku „Návesníku“. V roce 1684 vznikl spor mezi Františkou Majdalenou Zárubovou, paní na Potštejně a Vamberku a mezi Františkem Adamem z Bubna pánem Žampachu a Liticích o čtyři mlýnské kameny, které hrabě Fr. Adam z Bubna dal na pozemcích u „Sladkého potoka“ ulomit a osekát a do Žamberka odvést. Z toho je patrné, že pojmenování je staršího data. 16/

43. Bublavý potok

Pramení v merklovských lesích v „Liščích dolech“, protéká podél lokality „v Končinách“ okolo studánky „Panny Marie Bolestné“ nebo „Pomocné“ s vydatným pramenem do „Dolů“ a pod silnicí číslo 14 a vtéká u čp. 7 do Divoké Orlice. 12/

44. Potoky

Z lesů do obce stékají další tři potoky a vlévají se do Divoké Orlice. První z „Vápenky“, druhý ze „Zákopanky“ a třetí z „Kominíkova dolu“ za „Kozincem“. 3/

Komunikace a dráha

45. Státní silnice (1018/11, 1018/12)

Silnice I. třídy číslo 14 Trutnov – Brno. Z bývalé staré cesty byla upravena v roce 1848 na novou cestu. Po roce 1962 byl povrch zpevněn asfaltem. V roce 1990 byla dokončena modernizace silnice s nadjezdem nad železniční trať, vedoucí po rozšířené hrázi Návesníku. Při stavbě silnice musely být vykáceny staré lípy lemující hráz rybníka. 3/

46. Okresní silnice (1011/1)

Silnice č. 3167 Záměl – Brandýs n. Orl. – Choceň, byla postavena v letech 1897-98 stavitelem Havlíčkem ze Žamberka, v nákladu 3200 zlatých, na místo stávající polní cesty. Na stavbu byl místními obyvateli dopravován říční písek vybíraný z koryta Orlice. 3/

47. Okresní silnice (1086)

Silnice č. 3165 Záměl – Doudleby byla postavena v roce 1927. Po dobudování byl na její údržbu ustanoven obecní cestář Josef Trejtnar z čp. 141. 3/

33. Na Halamkách, Halamka (153)

Je to silnice stoupající do prudkého kopce od Záměle k Vamberku. Podle ústní tradice tu byl v dávných dobách les a v něm byli přepadáni tlupami lupičů obchodníci a cestující. Lupičům se říkalo halamové, od toho název „Halamka“ „Na Halamkách“. 3/

34. Sedláčkův lom, Sedláčku lom (258)

Těžba zde začala v roce 1830. Tehdejším majitelem, byl Jan Hlásecký z Merklovic. Koncem 19. století se stal vlastníkem Jan Sedláček z čp.11 v Záměli. Pracovali zde převážně občané ze Záměle. Z kvalitního zeleného stavebního pískovce se zde vyráběly kamenné zárubně, žlaby, kamenná koryta a stírky na vodu. V této lokalitě byly celkem tři lomy, Sedláčku lom, Holoubkova skála (stavitele z Vamberka) a lom pana Dvořáka z Merklovic. V dnešní době jsou lomy zarostlé lesem. 15/

35. Na skalce (234)

Opuková skála nad rybníkem, na které se každým rokem pálily čarodějnice. Těžila se zde opuka na stavbu zdejší školy. 3/

36. Cabalkův lom (375)

V devatenáctém a na začátku dvacátého století se tu vyráběly schody, veřeje a náhrobky. Z tohoto lomu se spotřebovalo mnoho pískovce při stavbě železnice vedoucí přes naši obec. Před několika lety byl znovu obnoven zdejší kamenickou firmou. 3/

37. Zádušní les (417/1)

Obecní les, nachází se v sousedství „Cabalkova lomu“. Ve starších dobách (asi okolo roku 1576) měl název „Pod Borkem“. 5/

Vodní toky

38. Řeka Divoká Orlice, Vysoká Orlice (1071/1)

Tato horská řeka pramení na polském území a její tok je dlouhý 102 km. V obci natopila co paměť sahá mnoho škod při povodních a odchodu ledů. Bývalo v ní hojnost raků a ryb, v nynější době tomu tak už není. Je zde chráněné pstruhové pásmo. Řeka tudy protékající se odedávna zamílala do břehů. Od toho je odvozen i název obce Zámělí. 3/ Jiný názor uvádí ve svých Pověstech Dvořák. 1/ Ve starších dobách se Divoké Orlici říkalo „Vysoká“, patrně pro znaky horské řeky. 9/

39. Rybník Návesník (223/1)

Rybník „Návesník“ byl kdysi obecní, ale obec jej darovala jako svatební dar tehdejší hraběnce Kolovrat-Krakovské-Novohradské při sňatku s baronem Janem Antonínem Dobřenským z Dobřenic, majitelem velkostatku v Potštejně. Tento rybník o výměře 5 hektarů přešel koupí v roce 1935 od velkostatku v Potštejn do vlastnictví mlynáře V. J. Krahulce za 35 tisíc korun. Nyní je pronajímán rybářskému spolku. Již mnoho lidí v něm našlo svou smrt. 3/

27. U sv. Marka, U Marečka

Pole, které se nachází u barokního kostelíka sv. Marka z roku 1713. 3/

28. U Salvátora

Úrodná pole na rovině, na které stál do roku 1960 železný kříž s obrázkem Krista. Ten byl povalen traktorem a na místě zůstal jen pískovcový kámen s nápisem „Ježíši Kriste smiluj se nad námi“. Říkalo se tu také „U obrázku“. 3

Dvě poslední lokality jsou na katastru Potštejn. Do přehledu jsou zařazeny proto, že tyto pole a louky byly za fungování velkostatku v Potštejně najímány zemědělci ze Záměle.

Terénní útvary

29. V Dolích, Doly (429, 430, 426)

Při vstupu do „Dolů“ za tratí (ČD) jsou zahrady a louky v úzkém údolí, kde se nacházejí dva domy čp. 1, 101 a na okraji lesa opukový lom. 3/

30. Čertův důl (265/2)

Toto pojmenování je asi stoleté. Na konci 19. století byl nazýván „Hlaváčkův důl“, po někdejším majiteli. 12/ Lokalita je v hlubokém lesním údolí s množstvím balvanů, od toho asi ten název. Při vchodu do tohoto údolí byla pazderna a hlouběji vhodné místo, kde místní ochotníci hrávali do roku 1947 divadelní představení. 3/

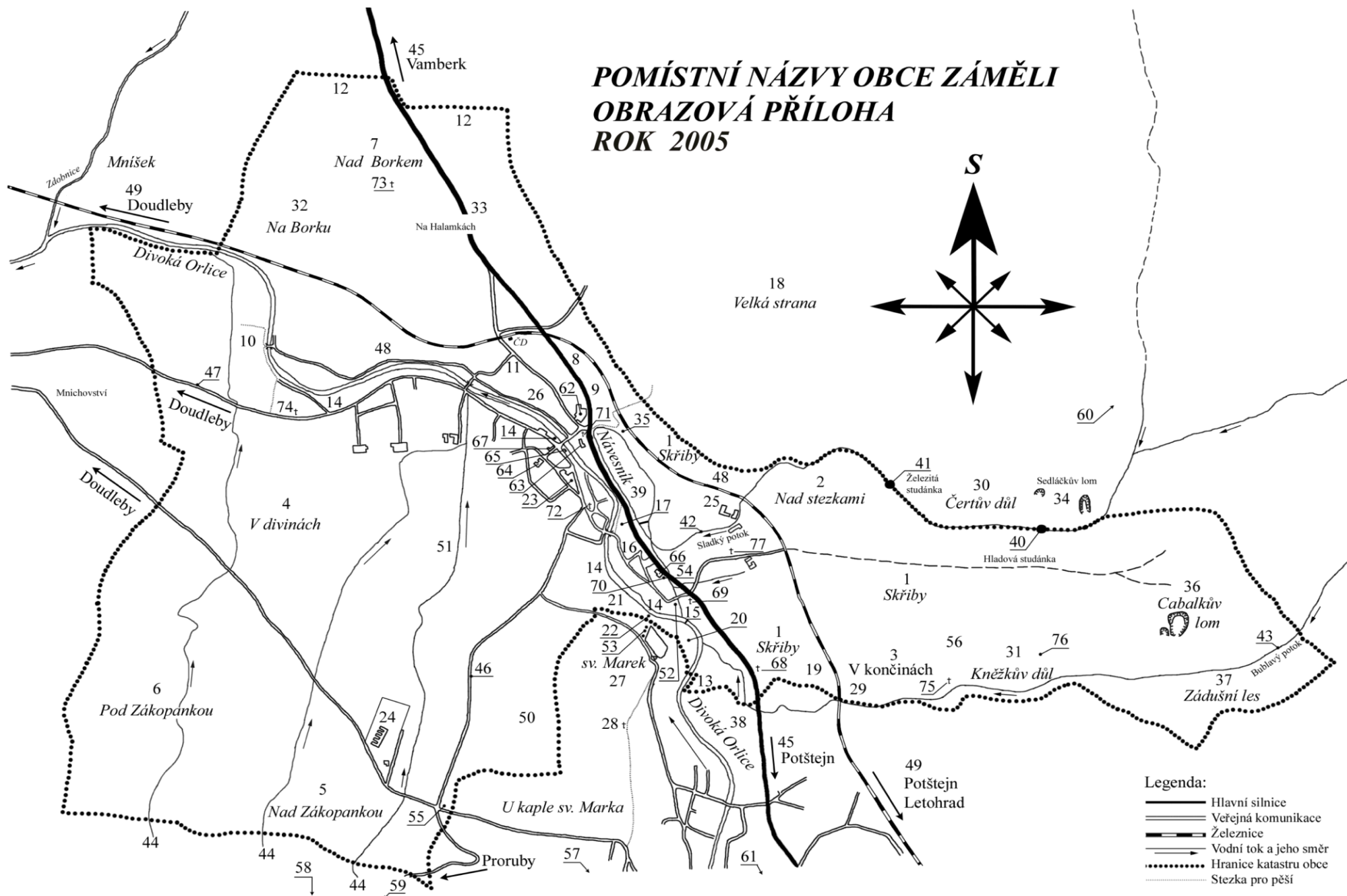
31. Kněžkův důl, Kněžku důl (379)

Pěkná lesní louka, která nese jméno po svém majiteli. Nachází se v sousedství „Bublavého potoka“ a části zvané „V Končinách“. Lokalita je pod tímto názvem uváděna i v regionální botanické literatuře. 3/

32. Na Borku (195/3, 14/2)

Přírodní rezervace Zámělský Borek tvoří smíšený lesní porost na stráni s teplomilnou květenou. Na rozloze 7 hektarů tu roste např. lilie zlatohlavá a jiné vzácné rostliny. V květnových dnech roku 1945 se zde střídalo. Přestřelky se účastnili Němci z pracovního vlaku (Bauzugu) s partyzány. Němci se chtěli pokusit uvolnit trať od vykolejeného vlaku k ústupu na západ, ale byli donuceni vrátit se do Potštejna a tam byli odzbrojeni. 3/

POMÍSTNÍ NÁZVY OBCE ZÁMĚLI OBRAZOVÁ PŘÍLOHA ROK 2005

- Legenda:**
- Hlavní silnice
 - == Veřejná komunikace
 - - - - - Železnice
 - > Vodní tok a jeho směr
 - Hranice katastru obce
 - - - - - Stezka pro pěši

